

І. О. Поліщук, доктор політичних наук, професор;
А. О. Кузьменко, студентка,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ: МИНУЛЕ ТА МАЙБУТНЄ

Через ті події, які нещодавно сталися в нашій країні, українське суспільство почало все більше цікавитися національною історією. Сьогоднішні дні – це час небувалого спалаху національної самосвідомості. Український народ прагне осмислити минуле, розібратись у своєму сучасному житті і знайти орієнтири для кращого життя в майбутньому. Цьому процесу є своє пояснення: українці довго жили за умов несвободи, нерозуміння свого місця у світовій цивілізації. Важливим фактором також є і те, що досить тривалий час наш народ перебував під тиском офіційної радянської пропаганди. А саме, що українці не є самостійним народом, який не може мати ні своєї власної думки, ні політичних, або правових прав, а всі ми лише є частиною великої імперської машини, «радянського народу». Однією з категорій, які допоможуть вирішити гострі сьогодні проблеми, є категорія «ментальність». Важливо наголосити на тому, що сьогодні не існує чіткого визначення терміна «ментальність».

Ментальність – це поняття, яке формується у тривалий історичний процес, яке формується століттями.

Українське суспільство є одним з унікальних у своєму роді, бо йому притаманний двоїстий характер ментальності. Ще видатний український історик Михайло Грушевський вважав, що українці мають західний тип ментальності. Українське суспільство та український народ увесь час були роз'єднані і територіально, і ментально. Українські землі розвивалися по-різному, на них мали вплив різні, абсолютно різні ментально та політично, на той час впливові держави. Тому українська ментальність поєднує в собі західні і східні начала, а з другого боку, ґрунтується на протиставленні двох головних традиційно-побутових культур: землеробської і козацької.

У багатьох регіонах України правова і політична ментальність розвивалися по-різному. Існує різниця в ментальності не тільки різних національностей, але й усередині однієї національності – це відмінність у світосприйнятті провідників і маси. Українська ментальність є складним поняттям. Можна припустити, що вона могла не змінюватися впродовж століть і в майбутньому вона може і не змінитися.

Якщо порівняти ментальність українського народу різних регіонів нашої країни, то вона може виявитися дещо різною. Це сталося тому, що в різних частинах України розвивалася і поширювалася різна політична ідеологія, яка формувала думки та життя народу. До речі, така ж ситуація виникла і з розвитком правової системи в нашій країні. Більша частина регіонів належала до радянської правової системи, між тим як практично увесь захід підкорювався романо-германській правовій системі, елементи якої зараз є в нашій сучасній правовій системі. Отже, що стосується ментальності мешканців різних регіонів України, то для жителів західної частини більш характерні такі риси, як працелюбність та індивідуалізм, повага до власності. Крім того, українцям, що проживають на заході, притаманні й інші риси: консерватизм, скерований на увіковічнення у незмінному вигляді основних етнічних цінностей, а також активне виявлення національних почуттів та патріотизму. В інших регіонах України становище відрізняється. Через історичні обставини та перебування у складі іншої держави українська ментальність у цих регіонах має риси колективізму й анархізму.

Таким чином, можна зробити висновок, що українська ментальність є досить різноманітною. Процес формування ментальності суспільства не закінчується, а, навпаки, його темпи з кожним днем стають дедалі швидшими. Можна припустити, що завдяки ефективним діям Української держави в царині інформаційної, освітньої та культурної політики з часом сформується єдина українсько-європейська ментальність, яка не матиме колишніх регіональних розподілів.